

**ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ
«УКРАЇНА»**

ДІДЕНКО СЕРГІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

УДК 342:351.753

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ОБІГУ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора юридичних наук**

Київ – 2016

Дисертацією є рукопис

Робота виконана у Відкритому міжнародному університеті розвитку людини «Україна»

Науковий консультант

доктор юридичних наук, професор,
академік АН ВО України

Галуцько Валентин Васильович,
Науково-дослідний інститут публічного права,
директор інституту

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор

Бевзенко Володимир Михайлович,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
завідувач кафедри адміністративного права

доктор юридичних наук, старший науковий співробітник

Гетьман Євген Анатолійович,
Національна академія правових наук України,
начальник відділу координації правових досліджень

доктор юридичних наук, доцент

Світличний Олександр Петрович,
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
професор кафедри цивільного і господарського права

Захист відбудеться «25» листопада 2016 р. о 10⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.139.01 у Відкритому міжнародному університеті розвитку людини «Україна» за адресою: 03115, м. Київ, вул. Львівська, 23

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» за адресою: 03115, м. Київ, вул. Львівська, 23

Автореферат розісланий « 07» жовтня 2016 р.

Учений секретар

спеціалізованої вченої ради

Ю.О. Фрицький

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Проблема забезпечення різноманітних прав і свобод громадян України на перехідному етапі від тоталітарного російського впливу до засад правової європейської держави, в умовах російсько-терористичної агресії вимагають по-новому поглянути на засади та правовий інструментарій обігу й застосування зброї в Україні.

Провідне місце в системі правових норм, за допомогою яких здійснюється забезпечення обігу й застосування зброї, відведено нормам адміністративного права, що регулюють юридичний режим обігу зброї, порядок її придбання, зберігання, носіння і, як крайній засіб, – застосування з метою захисту життя та здоров'я громадян, забезпечення територіальної цілісності України від загрози з боку російсько-терористичних військових формувань. Значної актуальності цьому дослідженню додає проведення Збройними Силами України, іншими збройними формуваннями та добровольчими батальйонами АТО на сході України. Одночасно військові дії призводять до значного нелегального обігу зброї. Необлікована зброя стає джерелом скоєння злочинів і нещасних випадків із летальними наслідками. Тим самим проблема легалізації обігу зброї та вдосконалення правових положень її застосування є надзвичайно актуальною для вітчизняного суспільства.

Це підтверджується й результатами власного соціологічного опитування, які засвідчили, що 94 відсотки громадян вважають незадовільним правовий стан обігу й застосування зброї в Україні.

До загальнотеоретичних аспектів адміністративно-правового обігу й застосування зброї в Україні зверталися такі провідні вітчизняні вчені-адміністративісти, як В. Авер'янов, С. Алфьоров, О. Андрійко, І. Арістова, О. Бандурка, В. Бевзенко, К. Беляков, А. Берлач, Ю. Битяк, Л. Біла-Тіунова, В. Білоус, І. Бородін, В. Галуцько, Є. Гетьман, З. Гладун, А. Головач, І. Голосніченко, С. Гончарук, І. Гриценко, Т. Гуржій, С. Гусаров, В. Гуславський, Н. Дараганова, П. Діхтієвський, Е. Додін, В. Заросило, Р. Калюжний, С. Ківалов, В. Ковальська, І. Коліушко, Т. Коломоєць, В. Колпаков, А. Комзюк, О. Копан, Б. Кормич, О. Кузьменко, А. Куліш, В. Курило, Є. Курінний, К. Левченко, В. Олефір, В. Ліпкан, Д. Лук'янець, Н. Матюхіна, О. Миколенко, Т. Мінка, Р. Мельник, С. Мосьондз, І. Назаров, В. Настюк, О. Негодченко, М. Пихтін, С. Петков, А. Подоляка, Д. Приймаченко, О. Проневич, Т. Проценко, В. Развадовський, О. Рябченко, О. Світличний, О. Синявська, Л. Сопільник, С. Стеценко, В. Столбовий, Н. Тиндик, Н. Федорук, Ю. Фрицький, О. Харитонова, Р. Шаповал, М. Якимчук, Х. Ярмачі та ін.

Безпосередньо проблемами обігу та застосування зброї займалися вчені різних галузей науки – юридичних, військових, технічних та ін. Так, Б. Ринажевський здійснив класифікацію зброї, О. Фролов проаналізував застосування зброї як правового інструменту сили, О. Бокій запропонував систему ознак віднесення різних виробів до зброї, А. Кофанов сформував поняття вогнепальної зброї, навів її класифікацію. Крім того узагальнювали теорію та практику наукового інституту вогнепальної зброї спеціального призначення такі вчені, як А. Благов, В. Гуменюк,

А. Долгополов, Д. Корецький, А. Корнієць, А. Кофанов, І. Кузнєцова, О. Піджаренко, М. Федоров, Е. Шелковникова та ін.

Проте всі вище зазначені вчені розкрили лише окремі чинники адміністративно-правового обігу й застосування зброї в Україні або ж аналізували її побіжно, досліджуючи інші, більш широкі або суміжні, суспільні відносини.

Незадоволеність громадян України станом обігу й застосування зброї, проблеми обороноздатності України, нерозробленість на науковому рівні цих питань, нерегульованість багатьох чинників адміністративно-правового обігу й застосування зброї в Україні, відсутність базового Закону в цій сфері, неузгодженість інших нормативних актів і зумовили вибір теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до Директиви Ради Європейського Союзу від 18 червня 1991 р. «Про контроль над придбанням і зберіганням зброї», Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», затвердженої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5, Концепції розвитку сектору безпеки і оборони, затвердженої Указом Президента України від 14 березня 2016 р., і плану науково-дослідницької роботи кафедри конституційного, адміністративного права та соціально-гуманітарних дисциплін Інституту права та суспільних відносин Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» за темою «Адміністративно-правове регулювання суспільних відносин» (номер державної реєстрації 0107U008696).

Мета та задачі дослідження. *Мета* дисертаційної роботи полягає в тому, щоб на основі комплексного аналізу теоретико-методологічних засад, нормативних основ і практичної реалізації суб'єктами публічної адміністрації своїх повноважень у сфері обігу та застосування зброї виробити правову теорію адміністративно-правового забезпечення обігу й застосування зброї в Україні, сформулювати пропозиції стосовно забезпечення належних умов для здійснення права громадян на самооборону, обов'язку захисту Вітчизни, забезпечення законних прав фізичних і юридичних осіб на придбання, зберігання й застосування зброї для задоволення своїх естетичних, культурних і спортивних інтересів, підвищення ефективності підтримання правопорядку та обороноздатності держави в цілому.

Відповідно до поставленої мети в роботі поставлено вирішити такі *задачі*:

- розкрити зміст і з'ясувати сутність адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні;
- розробити методологію аналізу адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні;
- розкрити предмет і виявити межі адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні;
- виявити принципи адміністративно-правового забезпечення у сфері обігу та застосування зброї в Україні;
- з'ясувати нормативне регулювання адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні;
- визначити роль і місце дозвільної системи у сфері обігу зброї в Україні як спеціального інституту адміністративного права;

- сформувати поняття та здійснити класифікацію зброї в Україні;
- розкрити адміністративно-правові аспекти визначення короткоклінкових ножів як холодної цивільної зброї в Україні;
- розкрити адміністративно-правовий статус громадян як суб'єктів обігу й застосування зброї в Україні;
- виявити особливості адміністративно-правового статусу суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють адміністративно-правове забезпечення обігу та застосування зброї в Україні;
- з'ясувати адміністративно-правовий статус Національної поліції у сфері забезпечення обігу та застосування зброї;
- розкрити адміністративно-правовий статус Збройних сил України у сфері забезпечення обігу та застосування зброї;
- сформувати поняття та розкрити елементи механізму адміністративно-правового забезпечення обігу й застосування зброї;
- виявити форми адміністративної діяльності публічної адміністрації у сфері забезпечення обігу та застосування зброї в Україні;
- розкрити методи адміністративної діяльності публічної адміністрації у сфері забезпечення обігу та застосування зброї в Україні;
- з'ясувати особливості застосування зброї працівниками правоохоронних органів як крайнього заходу адміністративного примусу;
- розкрити адміністративно-правовий режим обігу зброї;
- виявити міжнародний і зарубіжний досвід адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї;
- розкрити адміністративно-правове забезпечення обігу та застосування зброї під час проведення антитерористичної операції в Україні;
- здійснити вдосконалення законодавства у сфері адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають у ході здійснення суб'єктами публічної адміністрації адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї.

Предмет дослідження – адміністративно-правове забезпечення обігу та застосування зброї в Україні.

Методи дослідження. У ході дослідження використовувалися загально-філософські, загальнонаукові, логічні та спеціальні юридичні методи наукового пізнання. Провідними методами, які дозволили виявити юридичну природу аналізованих явищ у підрозділах 1.1, 1.3, 2.2-2.4, 4.1, став *системно-структурний* метод, а також методи *індукції* (щодо змісту) й *дедукції* (щодо сутності) аналізованих явищ. Метод *прогнозування* через аналіз внутрішніх і зовнішніх зв'язків дав змогу сформувати методологічний інструментарій дослідження та окреслити коло поставлених завдань (підрозділ 1.2). За допомогою *діалектичного* та *логіко-семантичного* методів було розкрито предмет і межі аналізованої проблематики (підрозділ 1.3), спеціальні принципи в цій сфері (підрозділ 1.4), юридичну природу механізму забезпечення й застосування зброї (підрозділ 4.1). *Соціологічний* метод став незамінним у процесі проведення соціологічного

опитування та оброблення його результатів. *Функціональний* метод допоміг виявити спеціальні принципи діяльності публічної адміністрації (підрозділ 1.4), здійснити класифікацію за цим критерієм в усіх розділах дисертації. *Формально-догматичний* метод застосовано в усіх розділах дисертації, особливо важливим він був у здійсненні аналізу нормативного регулювання обігу та застосування зброї (підрозділ 2.1). *Системно-структурний* метод використовувався в усіх розділах дисертації, зокрема він дозволив розглянути дозвільну систему в межах сфери обігу зброї (підрозділ 2.2). За допомогою *діалектичного* методу розкрито юридичну природу зброї (підрозділи 2.3, 2.4). Підрозділи розділу 3 формувалися за допомогою *формально-догматичного* методу сукупно з *системно-структурним* і методами аналізу й синтезу. Характеристика механізму адміністративно-правового забезпечення обігу й застосування зброї забезпечувалася *логіко-семантичним, дедуктивним, системного аналізу, функціональним* методами наукового пізнання та методом *аналогії доктринальних положень* (розділ 4). У розробленні напрямків удосконалення адміністративно-правового забезпечення обігу й застосування зброї використано метод *порівняльного правознавства* та *порівняльного законодавства*, що дало можливість здійснити аналіз зарубіжного й міжнародного досвіду, сформульовано узагальнені висновки і практичні рекомендації щодо як удосконалення законодавства, так і його реалізації за допомогою методів порівняльного правознавства, правового прогнозування й правового експерименту (розділ 5).

Емпіричну базу дослідження становить узагальнена практика управлінської діяльності Збройних сил України, Національної поліції України, Національної гвардії України, Служби безпеки України, інших військових формувань, які беруть участь в АТО, публіцистичні, довідкові видання та статистичні матеріали, що стосуються публічної судової гілки влади. Належну соціологічність дослідженню забезпечило опитування 1545 громадян України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших комплексних досліджень адміністративно-правового забезпечення обігу й застосування зброї в Україні. У результаті проведеного аналізу вироблено теорію адміністративно-правового забезпечення обігу й застосування зброї в Україні, сформульовано низку наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем. Основні з них такі:

– *уперше* сформовано сутність адміністративно-правового забезпечення обігу й застосування зброї в Україні як внутрішньої природи та закономірностей розвитку такої діяльності, що характеризуються засадами (основами) забезпечення обігу й застосування зброї в Україні, насамперед концепціями, принципами та методологією досягнення позитивного результату з метою гарантування права громадян на самозахист, оборони Вітчизни, права громадян на спортивне, культурне й естетичне володіння, користування і використання зброї, дотримання публічного інтересу держави та вітчизняного суспільства в цілому;

– *уперше* системно виявлено, узагальнено та описано спеціальні галузеві принципи щодо адміністративно-правового забезпечення обігу й застосування зброї, серед яких – принцип ефективного самозахисту громадянами життя і здоров'я,

членів своєї сім'ї та рідних за допомогою зброї; принцип пріоритету життя і здоров'я перед іншими цінностями при застосуванні зброї; принцип пріоритету захисту суверенітету й територіальної цілісності України за допомогою зброї під час збройної агресії; принцип обов'язку спеціальних суб'єктів публічної адміністрації захищати життя і здоров'я людини, зокрема за допомогою зброї; дозвільний принцип, який полягає у виданні різнорідних дозволів і регламентації процедури ліцензування; принцип режимності, який стосується процедури обігу зброї; принцип поділу суспільно небезпечних предметів на види; принцип ієрархічності та спеціалізації в діяльності суб'єктів публічного адміністрування із забезпечення обігу й застосування зброї; принцип підконтрольності та звітності суб'єктів публічного адміністрування із забезпечення обігу й застосування зброї; принцип чіткої регламентованості діяльності суб'єктів публічного адміністрування із забезпечення обігу й застосування зброї; принцип дотримання установлених правил поведінки зі зброєю;

– *уперше* сформовано поняття зброї в адміністративно-правових аспектах як знарядь різної фізичної природи враження з енергією дії понад 0,2 джоуля, що використовуються людьми для оборони або нападу шляхом убивства, поранення чи психологічної перемоги над супротивником, обіг і застосування яких регулюються нормами адміністративного права;

– *уперше* зроблено висновок, що з погляду теорії природного права працівники правоохоронних органів мають право застосовувати вогнепальну зброю шляхом поранення людини виключно в разі загрози життю іншої людини, усі інші випадки застосування вогнепальної зброї в умовах мирного часу є протиправними;

– *уперше* в адміністративно-правовій науці доведено, що право на володіння зброєю є не лише правом громадян України, але й обов'язком держави легально надати таку зброю патріотам України, щоб вони могли її використати для захисту Вітчизни в разі агресії іноземної армії, інших військових формувань чи (або) озброєних вітчизняних терористів;

– *удосконалено* юридичну природу дозвільної системи у сфері обігу зброї як визначеного нормами адміністративного права спеціального юридичного інституту, який установлює для суб'єктів права звужений правовий «коридор» щодо видання дозволів на право придбання, зберігання, носіння, перевезення визначених видів зброї, а також проектування, будівництва, відкриття та функціонування об'єктів, де зберігається чи використовується зброя, а також чіткий (дозвільний) перелік можливих і необхідних варіативних дій, вихід за межі якого є адміністративним правопорушенням і зумовлює притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності;

– *удосконалено* предмет адміністративно-правового забезпечення обігу й застосування зброї, який, з одного боку, складають суспільні відносини щодо придбання, зберігання, обліку, перевезення, виробництва, ремонту, реалізації, користування, носіння, колекціонування, передання, експорту, імпорту, ввезення, сертифікації, транзитного перевезення та вивезення з території України зброї та її основних частин, а з іншого боку – відносини з приводу захисту життя і здоров'я свого та інших людей від протиправних посягань;

– *удосконалено* наукове розуміння Національної поліції України як провідного суб'єкта публічної адміністрації у сфері обігу й застосування зброї з подвійною юридичною природою: по-перше, поліцейські безпосередньо з метою забезпечення своїх функцій зберігають, носять і застосовують зброю; по-друге, спеціальні підрозділи Національної поліції здійснюють адміністративні дії режимного та пошукового характеру щодо зброї та осіб, які нею володіють;

– *удосконалено* форми адміністративної діяльності суб'єктів публічної адміністрації у сфері забезпечення обігу й застосування зброї в Україні – як зовнішньо вираженої діяльності, спрямованої на гарантування прав громадян на самооборону, обов'язку здійснювати захист Вітчизни за допомогою зброї та недопущення використання зброї з протиправною метою;

– *удосконалено* адміністративно-правовий режим у сфері обігу зброї як звужений адміністративний «коридор» поведінки власників (користувачів) зброї щодо придбання, зберігання, носіння, реалізації та знищення зброї з метою недопущення її потрапляння до сторонніх шляхом видання дозволів, проведення ліцензування, реєстрації та контролю з можливістю застосування до порушників режимних правил різноманітних адміністративних санкцій;

– *удосконалено* наукові положення щодо оптимізації адміністративно-правового забезпечення обігу зброї в умовах проведення АТО шляхом комплексного вирішення питань легалізації з одночасною амністією осіб, які вивезли вогнепальну зброю із зони АТО, посилення дієвості адміністративної діяльності правоохоронних органів у цій сфері, більш чіткого та ефективного врегулювання питань обігу вогнепальної зброї на законодавчому рівні;

– *удосконалено* законодавство у сфері адміністративно-правового забезпечення обігу й застосування зброї на основі Директиви Ради Європейського Союзу від 18 червня 1991 р. «Про контроль над придбанням і зберіганням зброї» шляхом уточнення понятійного апарату (зброя, вогнепальна, зброя), здійснення класифікації зброї за критерієм рівня енергії вражаючої дії (зброя-смерть, зброя-травма, психологічна зброя), надання пропозиції про створення Єдиного реєстру зброї, розмежування зброї смертельної та травматичної дії, заходів щодо зниження ймовірності застосування зброї зі злочинною метою, упорядкування підстав застосування вогнепальної зброї працівниками поліції;

– *отримала подальшого розвитку* методологія аналізу адміністративно-правового забезпечення обігу й застосування зброї як учення про систему наукових принципів, форм і способів дослідницької діяльності щодо вдосконалення чи спростування відомих ідей у цій сфері, а також розроблення новітніх теорій, які підлягають доведенню чи спростуванню й поділяються на загальну методологію та конкретну, притаманну сфері обігу й застосування зброї;

– *отримали подальшого розвитку* адміністративно-правові положення нормативно-правового забезпечення обігу й застосування зброї як системи нормативно-правових актів різного рівня спеціалізації, що встановлюють засади та адміністративний інструментарій щодо підстав набуття, володіння, зберігання, носіння й застосування зброї та надання первинної медичної допомоги після її

застосування, загалом охорони та гарантування права громадян на безпечне життя й самооборону;

– *отримали подальшого розвитку* наукові положення щодо місця й ролі короткоклінкової холодної зброї в публічному праві України, у результаті чого зроблено висновок, що обіг такої зброї має здійснюватися за нормами адміністративного права, оскільки за своїми властивостями та цільовим призначенням вона має незначну соціальну небезпеку;

– *отримали подальшого розвитку* наукові положення щодо адміністративно-правового статусу суб'єктів публічної адміністрації, які забезпечують обіг і застосування зброї, як сукупності передбачених законодавством обов'язків, прав й адміністративної відповідальності уповноважених на те органів і посадових осіб публічної адміністрації щодо належного забезпечення обігу і, як крайнього засобу, – безпосереднього застосування зброї з метою недопущення скоєння правопорушень зі зброєю, захисту прав людини на життя і здоров'я, забезпечення права на самооборону та громадської безпеки і громадського порядку;

– *отримали подальшого розвитку* наукові положення щодо адміністративно-правового статусу Збройних Сил України у сфері обігу й застосування зброї як головного суб'єкта публічної адміністрації, який є гарантом безпеки України від зовнішнього агресора, забезпечення оборони країни за допомогою зброї відповідно до норм вітчизняного законодавства та норм міжнародного гуманітарного права в умовах мирного й військового стану (проведення АТО);

– *отримав подальшого розвитку* механізм адміністративно-правового забезпечення обігу й застосування зброї як комплексна правова категорія, що складається із засад та інструментів адміністративного права, за допомогою яких суб'єкти адміністративного права мають можливість легітимно володіти, користуватися та, у виключних випадках, застосовувати зброю, використовувати її для самооборони, захисту Вітчизни, задоволення своїх естетичних і спортивних потреб, а суб'єкти публічної адміністрації (суд) – притягувати винних у порушенні режиму обігу зброї до адміністративної відповідальності, вилучати зброю, що перебуває в незаконному обігу;

– *отримали подальшого розвитку* наукові положення міжнародного та зарубіжного досвіду адміністративно-правового забезпечення обігу й застосування зброї, у результаті чого виявлено, що ця проблема відзначається глобальним характером, має своє міжнародно-правове врегулювання на рівні ООН та ЄС, і запропоновано в Україні здійснювати подальший законодавчий розвиток дозвільної системи обігу зброї (концепція безпеки);

– *отримали подальшого розвитку* методи адміністративної діяльності публічної адміністрації у сфері забезпечення обігу й застосування зброї в Україні як системи способів і прийомів, за допомогою яких здійснюється цілеспрямований вплив на поведінку власників, володарів і користувачів зброї, найбільш важливими з яких є заходи щодо застосування зброї працівниками правоохоронних органів і здійснення самооборони невладними особами.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що:

– у науково-дослідній сфері ці результати, які в сукупності становлять юридичну теорію адміністративно-правового забезпечення обігу й застосування зброї, можуть бути основою для подальшого розроблення проблем адміністративного права (акт упровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– у правотворчій сфері висновки, пропозиції та рекомендації дисертації використано для внесення змін до Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015р. № 580-VIII (Додаток Б) та проекту Закону України від 1 грудня 2014 р. № 1135 «Про вогнепальну зброю цивільного призначення» (Додаток В);

– у правозастосовній діяльності використання одержаних результатів дозволило поліпшити практичну діяльність Національної поліції України (акт упровадження Управління превентивної діяльності Головного управління поліції в Херсонській обл.);

– у навчальному процесі матеріали дисертації використано в підготовці навчальних посібників і курсу лекцій з дисциплін «Адміністративне право України», «Судові та правоохоронні органи України». За матеріалами дисертації здобувачем опубліковано у співавторстві підручник «Адміністративне право України». Положення дисертації використовуються під час читання лекцій з адміністративного права в Херсонському інституті Міжрегіональної академії управління персоналом (акт упровадження Херсонського інституту Міжрегіональної академії управління персоналом);

– у правовиховній сфері положення й висновки дисертації можуть бути використані в роботі з підвищення правової культури та правосвідомості широкого загалу громадян і посадових осіб публічної адміністрації, Національної поліції, Збройних Сил, Національної гвардії України та інших правоохоронних органів.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження виконано здобувачем самостійно, з використанням останніх досягнень науки адміністративного права. Усі сформовані в ньому положення й висновки обґрунтовано на основі особистих досліджень автора.

У співавторстві написано та видано два навчальних посібники: «Організаційні основи діяльності ОВС з попередження і розкриття злочинів, пов'язаних із застосуванням вибухових речовин чи бойових припасів» (розкрито положення щодо правопорушень із вибуховими речовинами, обсяг – 0,7 д.а.), «Адміністративне право України: том 1: Загальне адміністративне право» (здобувачеві належить підрозділ 8.5 «Тлумачення норм адміністративного права», обсяг – 0,36 д.а.).

У дисертації ідеї та розробки, які належать співавторам, а також положення дисертації автора на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук не використовувалися.

Апробація результатів дисертації. Підсумки розроблення проблеми в цілому, окремі її аспекти та висновки було оприлюднено дисертантом на п'яти міжнародних, усеукраїнських і регіональних науково-практичних конференціях: «Досудове слідство: організаційні, кримінально-процесуальні та криміналістичні проблеми» (м. Сімферополь, 2004), «Управлінські, правові та психологічні аспекти

запобігання масовим правопорушенням громадського порядку та проявам тероризму» (Київ, 2008), «Управление качеством образования: опыт, проблемы, перспективы» (Минск, 2009), «Проблеми запобігання правопорушенням у молодіжному середовищі» (м. Херсон, 2009), «Теорія і практика сучасного права» (м. Херсон, 2010), а також вони неодноразово обговорювалися на засіданнях кафедри конституційного, адміністративного права та соціально-гуманітарних дисциплін Інституту права та суспільних відносин Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна».

Публікації. Основні положення та результати дисертації відображено у двох індивідуальних монографіях, 27 наукових статтях, з яких шість опубліковано в іноземних наукових виданнях, у п'яти тезах доповідей на науково-практичних конференціях і трьох навчальних посібниках.

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, п'яти розділів, що містять 23 підрозділи, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг дисертації становить 384 сторінки. Робота містить список використаних джерел із 405 найменувань на 55 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовується актуальність теми дослідження, її зв'язок з науковими планами, визначається мета і задачі роботи, методи дослідження, його об'єкт і предмет, викладається наукова новизна одержаних результатів, визначається практичне значення результатів роботи, наводяться дані про їх апробацію і публікації.

Розділ 1. «Теоретико-правові засади та методологія аналізу адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї» містить чотири підрозділи, в яких визначено адміністративно-правові основи та сформовано методологію адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї.

У *підрозділі 1.1. «Зміст і сутність адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні»* визначено, що сутністю феноменів обігу й застосування зброї є створення публічною адміністрацією громадянам України гарантій реалізації свого права: 1) на самозахист за допомогою зброї від злочинних посягань на життя; 2) на захист Вітчизни від зовнішньої агресії зі зброєю в руках; 3) на ефективну безпеку від інших осіб, які користуються вогнепальною зброєю. Це має здійснюватися шляхом створення адміністративних засад та інструментарію реалізації адміністративно-правових відносин у сфері обігу і застосування зброї на основі реалізації адміністративно-правових норм.

Здобувач доводить, що сутністю адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні є його внутрішня юридична природа та закономірності розвитку такої діяльності, що характеризуються засадами (основами) забезпечення обігу й застосування зброї в Україні, насамперед концепціями, принципами та методологією досягнення позитивного результату. Зміст адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні – це

його зовнішнє вираження через правові інструменти адміністративної діяльності публічної адміністрації – форми й методи адміністративної діяльності та адміністративні процедури. Дисертант підкреслює, що типом правового забезпечення в цій сфері є так званий спеціальний дозвіл, який передбачає можливість суб'єктам адміністративного права здійснювати тільки ті дії, які прямо дозволені законом.

Адміністративно-правові відносини у сфері обігу та застосування зброї – це врегульовані нормами адміністративного права суспільні відносини у сфері виготовлення, носіння, зберігання, обліку, збереження, перевезення, переробки, тобто обігу, зброї та її застосування, у яких сторони здійснюють передбачені для них суб'єктивні права й обов'язки, установлені та гарантовані відповідними адміністративно-правовими актами публічної адміністрації.

Підрозділ 1.2. «Методологія аналізу адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні» присвячено формуванню концепції та розкриттю наукового інструментарію, за допомогою якого дисертант перетворював джерела дослідження в нові якісні принципи, форми й методи адміністративної діяльності публічної адміністрації, формував адміністративні процедури, виявляв кращі міжнародні й зарубіжні напрацювання, творив законодавство щодо вдосконалення обігу та застосування зброї в Україні.

Здобувач звертає увагу, що діалектичний метод був незамінний при формуванні найбільш вагомий наукової новизни (вперше) стосовно поняття зброї в адміністративному аспекті, обґрунтування наукових положень щодо необхідності обмеження права правоохоронців застосовувати зброю в «спину» особі, яка тікає з місця правопорушення, стосовно з'ясування комплексності змісту права громадян на володіння вогнепальною зброєю.

Автором розкрито роль інших методів наукового пізнання, що були використані в дисертації, а саме загальнонаукових методів індукції та дедукції, узагальнення та систематизації, порівняння та моделювання, а також загальнологічних методів аналізу та синтезу, які використовувалися в усіх розділах дисертації. Особливу увагу приділено спеціальним юридичним методам наукового пізнання – формально-догматичному, порівняльного правознавства, порівняного законодавства та ін.

Підрозділ 1.3. «Предмет і межі адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні» присвячено визначенню сфери та дефініції наукового дослідження.

Автор підкреслює, що адміністративно-правове забезпечення обігу та застосування зброї в Україні – це методологія, засади та адміністративний інструментарій діяльності публічної адміністрації щодо забезпечення громадянам матеріального права на володіння зброєю, юридичного права на самозахист, військовослужбовцям і спеціальним правоохоронним органам – правових підстав

для користування та застосування зброї з метою захисту прав і свобод громадян та захисту Вітчизни від ворожої агресії, створення надійних умов для недопущення потрапляння зброї до злочинців, осіб, які не мають навичок її використання, гарантування публічного інтересу держави в цій сфері, охорони державного кордону, особливо важливих об'єктів і знешкодження терористів.

Дисертант зазначає, що об'єктом адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні є однорідні суспільні відносини, що виникають, змінюються і припиняються (функціонують) у цій сфері, предметом – комплекс засадничих та адміністративно інструментальних заходів.

До меж адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї автор відносить норми адміністративного права, які забезпечують обіг і застосування зброї, предмет адміністративно-правового забезпечення, який окреслюється метою гарантування, захисту прав громадян на самооборону, забезпечення публічного інтересу держави і суспільства, адміністративно-правові відносини в цій сфері та адміністративний інструментарій досягнення позитивного результату в цій сфері.

У підрозділі 1.4. *«Принципи адміністративно-правового забезпечення в сфері обігу та застосування зброї в Україні»* зазначено, що діяльність суб'єктів публічної адміністрації зі здійснення адміністративно-правового забезпечення у сфері обігу та застосування зброї базується на засадах, установлених на рівні наукових доктрин, філософії природного права та законодавчому рівнях.

Здобувач визначає, що принципи права у сфері адміністративно-правового забезпечення обігу й застосування зброї – це першооснова, певна фундаментальна основа діяльності публічної адміністрації в цій сфері, її особливість полягає в чіткій регламентації дій суб'єктів публічної адміністрації з метою правильного, своєчасного, неупередженого й об'єктивного регулювання цієї сфери суспільного життя.

Принципи адміністративно-правового забезпечення у сфері обігу та застосування зброї в Україні поділено на дві групи – загальні та спеціальногалузеві. До перших належать: принцип пріоритету прав і свобод людини та громадянина; принцип верховенства права та законності; принцип демократизму; принцип взаємної відповідальності суб'єктів публічної адміністрації та об'єктів публічного управління та ін.

Автор визначає спеціальногалузеві принципи у сфері обігу й застосування зброї: 1) принцип ефективного захисту свого життя, здоров'я, честі та гідності, а також життя, здоров'я, честі та гідності членів своєї сім'ї, своїх рідних і близьких за допомогою зброї (впливає зі статті 3 Конституції України); 2) принцип рівності конституційних прав і свобод (зокрема перед законом) однорідних суб'єктів – користувачів зброї (впливає зі статті 24 Конституції України); 3) принцип пріоритету життя, здоров'я, честі, гідності, недоторканності та безпеки людини

(стаття 3 Конституції України); 4) принцип захисту свого життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань за допомогою зброї (впливає зі статті 27 Конституції України); 5) принцип захисту суверенітету й територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки з використанням зброї (впливає зі статті 17 Конституції України); 6) принцип можливості володіти зброєю на основі права приватної власності з метою попередження та припинення зазіхань на життя і здоров'я та захисту права власності (впливає зі статті 41 Конституції України); 7) принцип обов'язку держави захищати життя людини, зокрема за допомогою зброї (стаття 27 Конституції України); 8) принцип дозвільного режиму у сфері обігу зброї; 9) принцип режимності, який стосується як процедури обігу, так і застосування зброї; 10) принцип поділу зброї на види за ступенем суспільної небезпеки; 11) принцип ієрархічності та спеціалізації в діяльності суб'єктів публічного адміністрування із забезпечення обігу та застосування зброї; 12) принцип підконтрольності та звітності суб'єктів публічного адміністрування щодо забезпечення обігу й застосування зброї; 13) принцип регламентованості діяльності суб'єктів публічного адміністрування із забезпечення обігу та застосування зброї; 14) принцип дотримання встановлених правил поведінки зі зброєю; 15) принцип застосування зброї у виключних випадках.

Розділ 2. «Адміністративно-правові аспекти нормативного регулювання обігу та класифікація зброї» складається з чотирьох підрозділів і присвячений розкриттю змісту норм адміністративного права та здійсненню новітньої класифікації зброї, що призвело до зміни розуміння юридичної природи деяких із них.

У підрозділі 2.1. «*Нормативне регулювання адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні*» визначено, що нормативно-правове забезпечення обігу та застосування зброї в Україні базується на загальній теорії правового регулювання, яке полягає в тому, що за допомогою норм права, об'єктивованих у вигляді законів та інших нормативно-правових актів, санкціонованих державою звичаїв, нормативних правових договорів, правових прецедентів, устанавлюються обов'язкові правила поведінки, які забезпечують певний режим обігу й застосування зброї в Україні, ураховуючи соціальну корисність та об'єктивні обмеження в цій сфері.

Дисертант сформував, що нормативне регулювання адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні здійснюється на основі низки адміністративних нормативно-правових актів, які прямо чи опосередковано регулюють цю сферу та які відповідно до критеріїв спеціалізації поділяються на спеціальні, дотичні та опосередковані.

Здобувач визначає такі основні аспекти, що розкриваються в цих нормативно-правових актах: а) вітчизняне законодавство встановлює певний адміністративно-правовий режим обігу зброї, тим самим в Україні не застосовується правило

вільного обігу зброї; б) встановлено жорсткі правила щодо видання дозволів на придбання, зберігання, перевезення й використання зброї, а також її зберігання та носіння; в) продовжується небезболісний процес реформування адміністративно-правового режиму обігу зброї, оскільки не всі нормативно-правові акти приведено до єдиних стандартизованих правил, а тому деякою мірою спостерігається переживальна дія законів, що поширюється на правовідносини в цій сфері; г) в Україні відсутній єдиний нормативно-правовий акт щодо обігу зброї та її застосування як посадовими особами, так і громадянами, що отримали дозвіл на її використання. Нормативне регулювання цієї сфери наразі здійснюється на основі не спеціально прийнятого Закону, а підзаконного нормативно-правового акта – інструкції.

У підрозділі 2.2. *«Дозвільна система у сфері обігу зброї в Україні як спеціальний інститут адміністративного права»* узагальнено поняття дозвільної системи та зазначено, що це встановлена державою сукупність юридичних норм, яка передбачає спеціальний порядок учинення певних юридично значущих дій відносно поводження з особливими предметами, які за своїми властивостями зумовлюють суспільну небезпеку.

Основною метою дозвільної системи у сфері обігу та застосування зброї є превенція безконтрольного володіння й користування зброєю для максимального унеможливлення завдання шкоди громадському порядку та особистій безпеці громадян.

Дисертантом доведено, що дозвільна система у сфері обігу й застосування зброї потрібна для урегулювання питань щодо видання, анулювання, переоформлення різноманітних дозволів у цій сфері; встановлення переліку повноважень суб'єктів публічної адміністрації щодо видання, анулювання, переоформлення різноманітних дозволів у цій сфері; попередження незаконного обігу зброї; встановлення порядку поводження зі зброєю, зокрема її зберігання, обліку та носіння; регламентації порядку дій при раптовій її втраті; превенції безпідставного її застосування; попередження посягань з її використанням.

Здобувачем визначено перелік видів зброї, на володіння, носіння, зберігання, перевезення та використання яких потрібен дозвіл, а також виокремлено приналежні об'єкти до них, на які також поширюються вимоги дозвільної системи. Облік зброї є складовою єдиної дозвільної системи у сфері обігу та застосування зброї, оскільки інформація, отримана після його здійснення, використовується з превентивною метою. Встановлено чітку регламентацію та послідовність дій відповідальних осіб у разі приймання, зберігання, обліку, знищення чи реалізації вилученої, добровільно зданої зброї громадян чи працівників міліції або ж посадових осіб.

У підрозділі 2.3. *«Поняття та класифікація зброї в Україні: адміністративно-правові та історичні аспекти»* встановлено, що до зброї в Україні належать такі засоби враження людей: вогнепальна, холодна, холодна металеві, газова,

пневматична, запалювальна, нелетальна та пристрої (не зброя), які хоча формально мають конструктивні ознаки зброї, але не належать до неї через відсутність можливості завдання небезпечних для життя ушкоджень (зокрема пристрої дозованого фізичного впливу).

На думку автора, поняття холодної зброї слід вилучити з об'єктів регулювання кримінального законодавства і ввести поняття небезпечних предметів як об'єктів адміністративно-правового регулювання. У вільному ж обігу залишити металеву, пневматичну зброю та зброю під патрон Флобера, що не спроможна завдати небезпечних ушкоджень (кінетична енергія снаряду менша за 7,5 дж.), – зокрема для підвищення збройової культури в Україні.

Дисертант визначив поняття пристроїв необхідної оборони дозованої ударної дії. Зазначені пристрої можуть бути ефективними засобами, оскільки не завдають тяжких тілесних ушкоджень та в свою чергу викликають сильний больовий шок. При цьому вони потребують адміністративно-правового забезпечення застосування, адже можуть бути використані для завдання побоїв. Автор також відносить до небезпечних предметів короткоклінкову холодну зброю військових зразків із розвиненим обмежувачем і зазначає, що варто ввести адміністративно-правове забезпечення її обігу та визначити кримінальну відповідальність за її незаконне застосування. Він розробив класифікацію холодної та холодної металевій зброї (небезпечних предметів і небезпечних предметів з можливістю для метання) на основі їх історичного розвитку зі встановленням вищих і нижніх рубезів ефективності для застосування в межах необхідної оборони при захисті житла. Розроблено систему характеристик засобів необхідної оборони з робочим елементом у вигляді клинка колотої чи колото-різальної дії з розмірними параметрами, що не дозволять створити небезпечне ураження ними органів людини.

Особливу увагу дисертант присвятив класифікації зброї за енергією вражаючої дії. Зброя, застосування якої може призвести до смерті людини (зброя-смерть), відзначається енергією вражаючої дії понад 7,5 дж. Верхньої межею для вогнепальної зброї в дослідженні встановлено калібр: для нарізної зброї – 20 мм, для гладкоствольної – 26 мм (військові її називають ручною стрілецькою зброєю). При цьому обіг і застосування зброї-смерті регулюється адміністративним законодавством і нормами міжнародного гуманітарного права, а порушення цих правил призводить до кримінальної відповідальності або до міжнародного суду за злочини проти людства. Зброя, яка не може за звичайних умов призвести до смерті людини, однак може завдати шкоди її здоров'ю (зброя-травма), має енергію вражаючої дії в межах від 0,2 до 7,5 дж. Обіг і застосування зброї-травми регулюється адміністративним законодавством, а порушення особами визначених правил призводить до адміністративної відповідальності. Зброя, що має деякі формальні ознаки знаряддя для завдання шкоди здоров'ю людини, однак в силу низької енергії вражаючої дії (менш ніж 0,2 дж.) не здатна завдати фізичної шкоди

людині, проте в силу своєї схожості зі зброєю-смертю може психологічно впливати на людей (психологічна зброя), обговорюється нормами цивільного права і не є предметом цього дослідження.

У підрозділі 2.4. «Адміністративно-правові аспекти визначення коротко-клинкових ножів як холодної цивільної зброї в Україні» проаналізовано технічні та юридичні властивості коротко-клинкових ножів, які в умовах сьогодення віднесені чинним законодавством до холодної цивільної зброї.

Здобувач звернув увагу на таку холодну зброю: «фінку», що була поширена у Фінляндії, «дроп-пойнт», у якого вістря перебуває посередині, але обух і лезо нерівномірні, «трейлінг-пойнт», де вістря ножа спрямоване вгору від лінії обуха, «пчак» – ніж з порівняно широким клинком, традиційно з вуглецевої сталі, сформований методом гарячого кування, з прямим обухом і нешироким руків'ям, прикріпленим на рівні обуха, «наваху» – великий складаний ніж, «скрамасакс» – перевернута фінку, вістря якої розташоване на прямій лінії леза або наближається до нього, що вважається найбезпечнішим, «танто» – ніж-кинджал самурая з усіченим вістрям у вигляді квадрата, скошеного до обуха, «спір-пойнт» – ніж-кинджал, у якого вістря розташоване на середній лінії дволезового клинка, «мачете» – тесак, за формою або фінка, або трейлінг-пойнт (по суті, може мати будь-яке вістря) з довжиною клинка часто понад 50 см, «керамбіт» – ніж з вигнутим клинком і заточуванням увігнутого боку, що слугує для завдання січних ударів, перерізає м'язи та сухожилля, «балісонгу» («метелик») – ніж з інерційним відкриванням, «ніж розвідника» – статутну модель бойового ножа, що використовувалась в армії Радянського Союзу з 1940 по 1960-і роки, «спайдерко» – ніж фірми Spyderco (США), складаний, з будь-якою формою вістря, легкий, тонкий, комфортний для носіння в кишенях тісних джинсів. При цьому здобувач пропонує віднести до небезпечних предметів коротко-клинкову холодну зброю військових зразків із розвиненим обмежувачем і ввести адміністративно-правове забезпечення їх обігу та кримінальну відповідальність за їх застосування.

Розділ 3. «Адміністративно-правовий статус суб'єктів у сфері обігу та застосування зброї» складається з чотирьох підрозділів, у яких розкрито обов'язки, права, правосуб'єктність і підстави адміністративної відповідальності у цій сфері.

У підрозділі 3.1. «Громадяни як суб'єкти обігу та застосування зброї в Україні» з'ясовано, що питання легалізації вогнепальної зброї в Україні для потреб звичайних громадян є актуальним, потребує якнайшвидшого вирішення з боку Верховної Ради України та органів виконавчої влади.

Автором доведено, що основною метою придбання, носіння, володіння та застосування зброї громадянами є безпосередня реалізація конституційного права особи на самооборону та обов'язку захисту Вітчизни громадянами. З'ясовано, що наразі існує юридична можливість для громадян придбати деякі зразки зброї, окрім пістолетів або кулеметів, витративши на дозвільні процедури значну суму коштів і

пройшовши численні стадії та етапи складної та непрозорої адміністративної процедури.

Дисертант звертає увагу, що громадяни України є центральними суб'єктами обігу й застосування зброї в Україні, оскільки придбання, носіння, володіння та застосування ними зброї є безпосередньою реалізацією гарантованого державою конституційного права особи, насамперед на самооборону та обов'язок захисту Вітчизни. При цьому публічна адміністрація має найближчим часом створити оптимальний механізм реалізації цього права шляхом легалізації вогнепальної зброї в Україні, оскільки, за даними Українській асоціації власників зброї, понад чотири мільйони одиниць нелегальної зброї перебуває в країні (без урахування гранат, вибухівки та всіляких боєприпасів), і така зброя може бути задіяна в будь-який момент. Відповідно автор звертає увагу на необхідність її легалізації, а також усунення перекосу, коли держава визначила на рівні законодавства право громадянина отримати дозвіл на володіння довгоствольною зброєю, а короткоствольну забороняє. Автор підкреслює, що вагомим аргументом на користь легалізації зброї є те, що вона сприятиме успішному формуванню українського війська. У разі будь-якої зовнішньої агресії чимало громадян матимуть можливість без будь-яких додаткових витрат з боку держави захистити її з вогнепальною зброєю в руках.

Здобувач вважає, що засади використання зброї (насамперед для самозахисту) мають бути змінені в інтересах громадян із наданням можливості вільного її застосування для захисту себе, членів сім'ї та інших осіб. Також змін потребують й інші засади використання зброї, зокрема право на її ремонт або модифікацію.

Підрозділ 3.2. «Адміністративно-правовий статус суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють адміністративно-правове забезпечення обігу» присвячено аналізу обов'язків і прав суб'єктів публічної адміністрації в аналізованій сфері.

Дисертантом визначено, що основне завдання публічної адміністрації полягає в цілеспрямованому впливі певних владних суб'єктів на конкретну сферу суспільного життя, що потребує на основі інтересу держави й суспільства врегулювання шляхом реалізації їхньої законодавчо прописаної компетенції. Виходячи з цього, публічна адміністрація у сфері забезпечення обігу та застосування зброї є сукупністю передбачених законодавством уповноважених органів і посадових осіб, наділених адміністративно-управлінськими функціями щодо належного забезпечення обігу й застосування зброї, діяльність яких базується на певних обов'язкових адміністративних принципах із метою задоволення публічних інтересів у межах сфери їх правового впливу.

Здобувачем визначено, що систему суб'єктів публічної адміністрації у сфері забезпечення обігу й застосування зброї можна окреслити таким чином: Міністерство оборони України, Міністерство внутрішніх справ України та його

структурні підрозділи, Служба безпеки України, Служба зовнішньої розвідки, Міністерство юстиції України, Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство екології та природних ресурсів України, Державна служба України з питань праці, а також ті, що стосуються побічно цієї сфери: Міністерство доходів і зборів України, Державна інспекція України з питань захисту прав споживачів, Міністерство екології та природних ресурсів України, Державне агентство рибного господарства України, Міністерство фінансів України, Міністерство інфраструктури України, Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва, Міністерство енергетики та вугільної промисловості України та інші.

Доведено, що адміністративно-правовий статус суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють забезпечення обігу й застосування зброї, визначається сукупністю їх завдань і функцій, адміністративних обов'язків і прав та адміністративної відповідальності, що застосовується як до фізичних юридичних осіб, які порушили правовий режим обігу зброї, так і до посадових осіб зазначених вище суб'єктів публічної адміністрації, виходячи з їхніх повноважень, які передбачено в різних нормативно-правових актах України й на підставі яких здійснюється забезпечувальна діяльність у цій сфері.

Не беручи до уваги загальну нормативну діяльність держави, найбільший внесок в аналізовану сферу дослідження робить Міністерство внутрішніх справ України разом з його структурними підрозділами, а потім уже інші суб'єкти виконавчої влади, діяльність яких побічно стосується цієї сфери публічного життя.

У підрозділі 3.3. «Адміністративно-правовий статус Національної поліції України у сфері забезпечення обігу та застосування зброї в Україні» визначено, що вона є центральним органом виконавчої влади у сфері забезпечення обігу та застосування зброї, служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки й порядку.

Дисертант підкреслює, що адміністративно-правовий статус Національної поліції у сфері забезпечення обігу й застосування зброї є подвійним: з одного боку, поліцейські мають право на зберігання, носіння та застосування вогнепальної зброї, з другого – поліція є основним суб'єктом публічної адміністрації, що здійснює адміністративні режимні дії у сфері обігу зброї, яка перебуває в цивільних осіб.

Розглядаючи першу складову, автор ретельно аналізує законодавчі положення щодо підстав застосування поліцейською зброєю та доходить висновку, що в цілому вони є придатними для застосування (наприклад, не виникає сумніву, що поліцейський має право застосовувати зброю «для відбиття нападу на поліцейського або членів його сім'ї, у разі загрози їхньому життю чи здоров'ю»).

Однак здобувач піддає критиці положення Закону України «Про національну поліцію» щодо застосування зброї «для затримання особи, яку застали під час вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину та яка намагається втекти»,

оскільки в умовах сьогодення існує багато нарікань на дії працівників Національної поліції, які мають низький рівень підготовки і застосовують вогнепальну зброю як крайній захід примусу інколи невважено. Автор звертає увагу, що відповідно до Конституції України та теорії природного права життя і здоров'я людини є найвищою цінністю. При цьому досить часто на практиці трапляються випадки, коли громадянин скоїв проступок незначної суспільної небезпеки і в силу неналежної довіри до працівників поліції намагається втекти з місця правопорушення. При цьому працівники поліції через свою неналежну підготовку не спроможні в короткий термін визначити причетність особи до скоєного тяжкого чи особливо тяжкого злочину та не мають можливості його правильно кваліфікувати. Це спричиняє невідворотні наслідки, а тому автор вважає, що застосування вогнепальної зброї поліцейським у «спину» людині-втікачу є невваженим рішенням.

Підрозділ 3.4. «Адміністративно-правовий статус Збройних сил України у сфері забезпечення обігу та застосування зброї» присвячено розкриттю місця й ролі Збройних Сил України як центрального й основоположного захисника країни від зовнішньої агресії.

Дисертантом визначено, що в цілому адміністративно-правовий статус Збройних Сил у сфері забезпечення обігу та застосування зброї включає політичну компетенцію, закріплену в Конституції України, Законі України «Про Збройні Сили України», інших законах України, компетенційних (або «статутних») нормативно-правових актах, що доповнюється важливими елементами – завданнями, функціями, характером взаємозв'язків з іншими органами (як «по вертикалі», так і «по горизонталі»), місцем в ієрархічній структурі органів виконавчої влади, тобто обсягом владних повноважень у цій сфері.

Автор зазначає, що структуру Збройних Сил України побудовано за ієрархічним принципом з відповідним розподілом обов'язків і спеціалізації. Звертає увагу, що Збройні Сили – це центральний і основоположний захисник України, оскільки є гарантом її безпеки. Керівництво Збройними силами України та забезпечення їх діяльності покладається передусім на Президента України – Верховного Головнокомандувача Збройних Сил, Міністра оборони України та Кабінет Міністрів України.

Здобувач робить висновок, що адміністративно-правовий статус Збройних Сил України у сфері забезпечення обігу зброї включає компетенцію, закріплену в Конституції та інших законах України, а щодо застосування зброї військовослужбовцями та підрозділами Збройних Сил їх обов'язки (обмеження) базуються на загальноновизнаних нормах міжнародного права, передусім Женевської конвенції 1864 року (зі змінами й доповненнями).

Розділ 4. «Механізм адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні» складається з чотирьох підрозділів, присвячених

комплексному аналізу адміністративного інструментарію у сфері обігу та застосування зброї в Україні.

У підрозділі 4.1. «*Поняття та елементи механізму адміністративно-правового забезпечення обігу й застосування зброї в Україні*» доведено, що механізм адміністративно-правового забезпечення обігу й застосування зброї потрібно розглядати через призму механізму правового регулювання та брати його за основу, оскільки він є однією з провідних категорій адміністративного права, за допомогою якої здійснюється ефективний вплив на поведінку суб'єктів права, та має суміжні до виконання завдання поряд із категорією правового забезпечення.

Автор підкреслює, що механізм правового забезпечення обігу й застосування зброї – це встановлення державою певних правових засад, які забезпечують законні права й інтереси суб'єктів цих відносин і є гарантом публічних суспільних інтересів у цій сфері.

Дисертантом з'ясовано, що механізм адміністративно-правового забезпечення обігу й застосування зброї розповсюджується на всі суспільні відносини, що виникають у сфері обігу та застосування зброї, а його основне завдання – упорядкування всіх можливих суспільних відносин у цій сфері, щоб у подальшому мати змогу впливати на них публічною адміністрацією. При цьому це певний процес – спрямований рух – для досягнення визначеної мети, особливостями якого є коло учасників, на яке поширюється його вплив, і спосіб їх поведінки. Він спочатку встановлює поведінку певних учасників відносин у сфері обігу та застосування зброї, прописуючи її у правових нормах, а потім починається їх дія та безпосередня реалізація.

Здобувачем визначено, що залежно від стадії адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї будуть різнитися й елементи його здійснення, серед яких – норми права різного призначення, акти застосування права і діяльність організацій та посадових осіб щодо втілення їх у життя (форми та методи), а також принципи адміністративного права, тлумачення норм адміністративного права, адміністративно-правові відносини, адміністративно-правовий статус суб'єктів публічної адміністрації, адміністративно-правові режими, адміністративні процедури.

Підрозділ 4.2. «*Форми адміністративної діяльності суб'єктів публічної адміністрації у сфері забезпечення обігу та застосування зброї в Україні*» присвячено зовнішнім чинникам діяльності суб'єктів публічної адміністрації у цій сфері.

Автором розкрито форми адміністративної діяльності публічної адміністрації у сфері забезпечення обігу та застосування зброї в Україні як зовнішньо виражену діяльність суб'єктів публічного адміністрування. До таких суб'єктів віднесено підрозділи Міністерства внутрішніх справ України, які здійснюють у межах своєї компетенції адміністративні заходи, спрямовані на гарантування прав, свобод і законних інтересів суб'єктів адміністративних відносин у цій сфері.

При цьому в сфері забезпечення обігу й застосування зброї публічна адміністрація застосовує як правові, так і неправові форми адміністративної діяльності. До правових форм адміністративної діяльності здобувач відносить видання дозволів, контроль, видання нормативних актів публічного адміністрування та ненормативних актів публічного адміністрування, забезпечення дотримання певних правил, своєчасне і якісне розслідування адміністративних справ тощо. До неправових форм дисертантом віднесено перевірки, або так звані обстеження, організацію постійної взаємодії оперативних служб, взяття на облік експериментально відстріляних куль і гільз, створення державної кулегільзотеки, зберігання відстріляних гільз і куль; виготовлення бланків дозволів та інші форми адміністративної діяльності.

У підрозділі 4.3. *«Методи адміністративної діяльності публічної адміністрації у сфері забезпечення обігу та застосування зброї в Україні»* доведено, що методи адміністративної діяльності публічної адміністрації у сфері забезпечення обігу та застосування зброї в Україні нерозривно пов'язані з формами здійснення такої діяльності, а їх основне призначення – здійснювати цілеспрямований вплив на учасників адміністративних відносин у сфері забезпечення обігу й застосування зброї.

Дисертантом з'ясовано, що у сфері забезпечення обігу та застосування зброї в Україні основними методами адміністративної діяльності підрозділів Міністерства внутрішніх справ України, як основних суб'єктів здійснення такої діяльності в цій сфері, є переконання та примус, які є базисом для спеціальних, використовуваних публічною адміністрацією методів адміністративної діяльності в цій сфері, а саме ліцензування, контролю, нагляду та реєстрації. Крайніми методами діяльності публічної адміністрації в аналізованій сфері є спеціальні засоби застосування вогнепальної зброї, що передбачені законами України для працівників правоохоронних органів.

Здобувачем визначено, що адміністративний примус як метод публічного управління займає невід'ємне місце в системі заходів забезпечення режиму законності. Для його здійснення спеціально уповноважуються певні державні органи та їх посадові особи (як правило, правоохоронці), а застосування ними зброї як крайній вияв адміністративного примусу мусить чітко регламентуватися законодавством і мати правові наслідки.

Підпункт 4.3.1. «Застосування зброї працівниками правоохоронних органів як крайній захід адміністративного примусу» присвячено аналізу підстав застосування зброї спеціальними суб'єктами публічної адміністрації та виробленню напрямків відповідальності у цій сфері.

Автором з'ясовано, що для більшості правоохоронних органів загальною нормою щодо застосування зброї є приписи законів «Про Національну поліцію», де наголошується, що застосування вогнепальної зброї є найбільш суворим заходом

примусу. Основоположні норми в цій сфері також містяться в Положенні про порядок застосування вогнепальної зброї, Положенні про порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку і застосування спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, Положенні про порядок придбання, видачі, обліку, зберігання та застосування вогнепальної зброї, боеприпасів до неї, спеціальних засобів індивідуального захисту працівниками судів і правоохоронних органів, а також особами, які беруть участь у кримінальному судочинстві, та в інших нормативно-правових актах.

Установлено, що існує вичерпний перелік підстав для застосування зброї уповноваженими на те особами (правоохоронцями), а Положення про порядок застосування вогнепальної зброї, затверджене Постановою від 12 жовтня 1992 р. № 575, фактично дублює підстави застосування зброї, що передбачені в законах України «Про Національну поліцію»; порядок застосування вогнепальної зброї військовослужбовцями Міноборони, Національної гвардії, Держкомкордону, Служби безпеки, Служби зовнішньої розвідки, підрозділів охорони Держспецтрансслужби, Управління державної охорони, МВС та особами рядового і начальницького складу Держспецзв'язку визначається відповідними актами законодавства України.

Доведено, що застосування зброї працівниками правоохоронних органів як крайній захід адміністративного примусу регламентується нормативно-правовими актами публічної адміністрації в цій сфері, при чому передбачаються умови, за яких уповноважені на те особи можуть безпосередньо використовувати зброю. Вона застосовується у виняткових випадках, і при її застосуванні така особа зобов'язана вчинити підготовчі адміністративні дії.

У підрозділі 4.4. «Адміністративно-правовий режим обігу зброї» виявлено, що до елементів адміністративно-правового режиму обігу та застосування зброї належать: імперативний метод правового регулювання, різноманітні засоби юридичного впливу (інструментарій адміністративного права).

Автором визначено, що адміністративно-правовий режим обігу й застосування зброї: а) установлюється, змінюється, припиняється та забезпечується на основі норм адміністративного права та їх зовнішнього вираження джерела адміністративного права, базується на основних принципах адміністративного права та спеціальних принципах діяльності публічної адміністрації в цій сфері; б) має регулятивні та охоронні властивості, установлює адміністративні права та обов'язки як суб'єктів публічної адміністрації, так і об'єктів публічного управління; в) є цілісною системою забезпечення, що здійснюється за допомогою сукупності юридичних засобів та адміністративних процедур їх реалізації; г) регламентує взаємодію органів публічного управління з підвладними суб'єктами на основі імперативного методу; д) базується на владних приписах, закріплених в адміністративних актах загального характеру, виданих суб'єктами владних

повноважень, на відомчих нормативно-правових актах, оскільки основоположного Закону в цій сфері прийнято так і не було; е) спрямований на цільову та функціональну діяльність у цій сфері та на забезпечення прав і свобод людини, інтереси національної безпеки держави, тобто його метою є «позитивний вплив» на всі наявні правовідносини щодо обігу та застосування зброї; є) реалізується через видання дозволів, ліцензування, реєстрацію, забезпечення необхідного контролю, нагляду та обліку, заборону та застосування санкцій за порушення чинних правил у цій сфері; ж) передбачає адміністративну відповідальність за порушення встановлених ним правил.

Дисертантом виявлено, що адміністративні процедури у сфері забезпечення обігу та застосування зброї: а) це офіційно встановлені чи узвичаєні порядки здійснення розгляду й розв'язання органами публічної адміністрації індивідуальних адміністративних справ у цій сфері; б) їх метою є охорона та гарантування прав, свобод і законних інтересів суб'єктів відносин у сфері забезпечення обігу та застосування зброї; в) вони мають публічний характер та особливий суб'єктний склад: більшість повноважень у цій сфері належить підрозділам МВС України; г) урегульовуються за допомогою адміністративно-правових норм і стосуються індивідуальних адміністративних справ у цій сфері; д) передбачають послідовну реалізацію певних стадій.

Здобувачем виявлено, що у сфері забезпечення обігу й застосування зброї можна виділити внутрішні організаційні адміністративні процедури, процедури взаємодії між суб'єктами публічної адміністрації (процедуру передачі конфіскованої зброї) та процедури взаємодії публічної адміністрації з фізичними і юридичними особами (ліцензійно-дозвільні, реєстраційні процедури). Доведено, що адміністративні процедури у сфері забезпечення обігу та застосування зброї – це офіційно встановлені чи узвичаєні порядки здійснення розгляду й розв'язання органами публічної адміністрації індивідуальних адміністративних справ у цій сфері з метою охорони та гарантування прав, свобод і законних інтересів суб'єктів цих відносин, а також встановлені правила здійснення та вирішення внутрішніх організаційних питань, що стосуються обігу й застосування зброї як посадовцями, так і цивільним населенням.

Розділ 5. «Напрямки вдосконалення адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні» присвячено формуванню змін і доповнень до законодавства щодо ефективного забезпечення права громадян на самооборону, захисту Вітчизни та безпеки на основі аналізу міжнародного й зарубіжного досвіду у сфері обігу та застосування зброї.

У підрозділі 5.1 «Міжнародний та зарубіжний досвід адміністративно-правового забезпечення обігу зброї» встановлено, що слід створити таку правову базу та механізми, які не лише чітко регулюватимуть питання адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї, а й передбачатимуть сувору

відповідальність за недотримання цих норм, і тому орієнтуватися потрібно саме на законодавство країн – членів Європейського Союзу, оскільки європейські країни вирізняються найбільшою безпекою у світі і мають найнижчі показники індексу вбивств на 100 000 населення.

Здобувачем виявлено, що для Євросоюзу та України є важливим посилення відповідальності за нелегальне чи надмірне використання вогнепальної зброї та приділення уваги попередженню правопорушень з її використанням. Виявлено, що в деяких країнах із заборонаю вільного обігу зброї та посиленням нагляду й контролю за її застосуванням різко зростає кількість тяжких злочинів у країні. У багатьох європейських країнах після дозволу носіння і зберігання громадянами нарізної зброї було зафіксовано значне зменшення кількості тяжких злочинів. З'ясовано, що лібералізаційні прояви в побудові державного регулювання у сфері обігу та застосування зброї в США зумовлені саме соціальним інтересом населення в контексті забезпечення їх конституційного права, а тому для України цей досвід не є актуальним.

Дисертантом доведено, що міжнародний досвід адміністративно-правового забезпечення обігу й застосування зброї свідчить про глобальний характер цієї проблематики, яка знайшла своє міжнародно-правове врегулювання на рівні ООН та ЄС. Здійснюючи адаптацію такого досвіду до вітчизняних реалій, можна зазначити, що значна частина суспільства та представників публічної влади не готові до законодавчого закріплення вільного обігу зброї з одночасним суворим контролем за її закріпленням за певними особами. Здобувачем запропоновано привести вітчизняне законодавство щодо придбання, зберігання та застосування вогнепальної зброї відповідно до вимог Міжнародного кодексу поведінки щодо постачання зброї.

Підрозділ 5.2. «Адміністративно-правове забезпечення обігу та застосування зброї під час проведення антитерористичної операції в Україні» присвячено проблемі протидії незаконному обігу та легалізації зброї, вивезеної із зони АТО.

Дисертантом визначено, що адміністративно-правове забезпечення обігу й застосування зброї в умовах проведення АТО на території України потребує вдосконалення, оскільки наша держава з метою уникнення запровадження надзвичайного чи воєнного стану в країні, запобігання паніці серед населення та спрощення державновладних процесів вирішила провести відсіч російсько-терористичній агресії у формі АТО, зокрема через наявність значної кількості зброї у воїнів різних військових і правоохоронних формувань, що застосовують її згідно з різними законами України.

Здобувач стверджує, що в Україні існує проблема незаконного обігу зброї, яка походить із зони АТО. Хоча СБУ намагається блокувати канали постачання такої зброї, однак у період військових дій це досить важко виконати, що вимагає активізації адміністративної діяльності в цій сфері, вчинення всіх можливих дій для

попередження потрапляння зброї в незаконний обіг, до рук злочинців чи цивільного населення, яке не має дозволу на її зберігання.

У підрозділі 5.3. «Удосконалення адміністративного-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні» запропоновано численні зміни до адміністративного законодавства у сфері обігу й застосування зброї в Україні:

Здобувач пропонує: прийняти проект Закону України «Про зброю», першоджерелом якого є Директива Ради Європейського Союзу від 18 червня 1991 р. «Про контроль над придбанням і зберіганням зброї», при цьому придбання, зберігання та застосування вогнепальної зброї має відповідати вимогам Міжнародного кодексу поведінки щодо постачання зброї.

Пропонується також термін «вогнепальна зброя» трактувати як пристрій, призначений чи пристосований для застосування як зброя, з якої за допомогою вибухового, газового чи пневматичного або будь-якого іншого способів метання можна випустити заряд дробу, кулю чи інші боєприпаси, заряд токсичного газу, рідини або іншої речовини.

Дисертант здійснює класифікацію зброї на такі різновиди: автоматична зброя; короткоствольна зброя (з газовим механізмом, з пневматичним механізмом); довгоствольна зброя (однзарядна довгоствольна зброя (тільки з гладким(и) стволом(ами), з газовим механізмом, з пневматичним механізмом); зброя зі стріляючим механізмом тільки пружинного типу; будь-яка зброя чи пристрій, що становлять загрозу життю чи здоров'ю людей шляхом впливу на них зарядом паралітичних або дратівних речовин; наступальні чи оборонні вогнемети. Пропонується створити Єдиний реєстр вогнепальної та нелетальної зброї, держателем якого має бути Міністерство юстиції України, а безпосереднім його веденням має займатися Міністерство внутрішніх справ України.

Автор пропонує на законодавчому рівні затвердити, що нелетальна зброя має продаватися громадянам України за паспортом із занесенням відомостей про особу, вид зброї та її призначення до Єдиного реєстру нелетальної зброї, у вільному обігу потрібно залишити металеву, пневматичну зброю та зброю під патрон Флобера, яка не спроможна завдати небезпечних ушкоджень. Крім того на законодавчому рівні слід закріпити визначення поняття пристроїв необхідної оборони дозованої ударної дії, розробити систему характеристик для засобів необхідної оборони з робочим елементом у вигляді клинка колючої чи колючо-ріжучої дії з розмірними параметрами, що не дозволять створити небезпечне ураження ними органів людини; віднести до небезпечних предметів короткоклінкову холодну зброю військових зразків із розвиненим обмежувачем і ввести адміністративно-правове забезпечення її обігу та кримінально-правове її застосування.

Дисертант, здійснив класифікацію холодної та холодної металевій зброї (небезпечних предметів і небезпечних предметів з можливістю для метання) на основі її історичного розвитку зі встановленням вищих і нижніх рубежів

ефективності в межах необхідної оборони під час захисту житла, запропонував розробити досконаліші види ЗНЛД із послідовною заміною ними вогнепальної зброї летальної дії в силових структурах для припинення протиправних дій в окремих випадках і дозволити вільний обіг зброї нелетальної дії цивільному населенню України.

ВИСНОВКИ

У **висновках** дисертації надано теоретичні узагальнення й нові вирішення наукової проблеми адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні, що втілилися в розроблення відповідної новітньої теорії, яка може бути використана з метою забезпечення права громадян на самозахист, обов'язку здійснювати захист Вітчизни, підтримання працівниками правоохоронних органів правопорядку у крайніх випадках, забезпечення естетичних, культурних і спортивних інтересів фізичних та юридичних осіб у цій сфері, у процесі здійснення правотворчості, правозастосовної та правоохоронної діяльності суб'єктами владних повноважень.

До основних висновків і рекомендацій щодо наукового та практичного використання отриманих результатів можна віднести такі:

1. Доведено, що зміст і сутність адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні характеризуються адміністративними засадами (принципами та концепціями) й інструментарієм реалізації адміністративно-правових відносин у цій сфері (форми та методи адміністративної діяльності, адміністративні процедури та режими), які перебувають у нерозривному взаємозв'язку між собою для забезпечення прав, свобод і законних інтересів у цій сфері.

2. Виявлено, що в межах дослідження адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні існують дві основні філософські та правові методологічні концептуальні ідеї, на яких базується обіг і застосування вогнепальної зброї: перша – концепція пріоритету безпеки суспільства; друга – концепція пріоритету права особи на самозахист за допомогою зброї. В Україні за основу взято концепцію пріоритету безпеки суспільства.

3. Сформовано поняття адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні як методологічні засади й адміністративний інструментарій діяльності публічної адміністрації щодо забезпечення громадянам матеріального права на володіння зброєю, юридичного права на самозахист, військовослужбовцям і спеціальним правоохоронним органам – правових підстав для користування та застосування зброї з метою захисту прав і свобод громадян та захисту Вітчизни від іноземної агресії, створення надійних умов для недопущення потрапляння зброї до злочинців, осіб, які не мають навичок її використання,

гарантування публічного інтересу держави в цій сфері, особливо важливих об'єктів і знешкодження терористів.

4. Доведено, що принципи в сфері адміністративно-правового забезпечення обігу й застосування зброї – це основні вихідні, об'єктивно зумовлені засади, на яких базується діяльність суб'єктів публічного адміністрування щодо забезпечення обігу й застосування зброї з метою забезпечення права громадян на самозахист, забезпечення захисту Вітчизни, задоволення спортивних і культурних потреб, нормального функціонування держави та громадянського суспільства. Принципи адміністративно-правового забезпечення обігу й застосування зброї поділяються на дві групи: загальні (принцип пріоритету прав і свобод людини та громадянина; принцип верховенства права та законності; принцип демократизму та ін.) і спеціальні (принцип ефективного захисту свого життя, здоров'я, честі та гідності, а також життя, здоров'я, честі та гідності членів своєї сім'ї, своїх рідних і близьких за допомогою зброї; принцип рівності конституційних прав і свобод – зокрема перед законом – однорідних суб'єктів, користувачів зброї та ін.).

5. Зроблено висновок, що нормативно-правове забезпечення адміністративно-правового режиму обігу й застосування зброї – це система нормативно-правових актів (міжнародних договорів, ратифікованих Верховною Радою України, законів і підзаконних нормативно-правових актів), спеціальних, дотичних та опосередкованих, що встановлюють засади та адміністративний інструментарій (форми і методи адміністративної діяльності публічної адміністрації та адміністративні процедури їх утілення в життя) засобів реалізації адміністративно-правових відносин стосовно підстав набуття, володіння, зберігання, носіння й застосування зброї та первинної медичної допомоги після застосування зброї в разі завдання поранень людям, у цілому охорони та гарантування права громадян на безпечне життя й самооборону. Визначено необхідність доопрацювання і прийняття Верховною Радою України проекту Закону України «Про зброю».

6. Зроблено висновок, що дозвільна система в сфері обігу зброї виходить із позитивної мети не припустити випадкового або навмисного застосування зброї сторонніми особами, запобігання посягань на життя і здоров'я людей, забезпечення громадського порядку, захисту права власності, публічного інтересу держави і суспільства шляхом урегулювання питань видання, анулювання, переоформлення різноманітних дозволів і ліцензій у цій сфері; установлення переліку повноважень суб'єктів публічної адміністрації стосовно видання, анулювання, переоформлення різноманітних дозволів у цій сфері; попередження незаконного обігу зброї; установлення порядку поводження зі зброєю, зокрема її зберігання, обліку та носіння; регламентації порядку дій при раптовій її втраті; превенції безпідставного її застосування; попередження посягань з її використанням; установлення та застосування адміністративної відповідальності за порушення дозвільних правил і

створення умов для притягнення до кримінальної відповідальності осіб, які скоїли в цій сфері кримінальні проступки (злочини).

7. Здійснено класифікацію зброї за енергією вражаючої дії – на: «зброю-смерть», застосування якої може призвести до смерті людини, оскільки енергія її вражаючої дії перевищує 7.5 дж.; «зброю-травму», яка не може за звичайних умов призвести до смерті людини, однак може завдати шкоди її здоров'ю (енергія вражаючої дії фіксується в межах від 0,2 до 7.5 дж.); «психологічну зброю», яка має деякі формальні ознаки знаряддя для завдання шкоди здоров'ю людини, однак через низьку енергію вражаючої дії (менш ніж 0,2 дж.) не здатна завдати фізичної шкоди людині.

8. Зроблено висновок про незначну соціальну небезпеку короткоклінкової холодної зброї, що дає можливість сформулювати висновок про те, що мисливські ножі, які належать до холодної зброї за законодавством України, необхідно вивести з юрисдикції кримінально-правового регулювання і перевести в межі правового регулювання нормами адміністративного права, оскільки за своїми властивостями та цільовим призначенням вони мають незначну соціальну небезпеку.

9. Доведено, що громадяни України є центральними суб'єктами обігу та застосування зброї в Україні, оскільки придбання, носіння, володіння й застосування ними зброї є безпосередньою реалізацією гарантованого державною конституційного права особи передусім на самооборону та обов'язку щодо захисту Вітчизни. Зроблено висновок, що держава має створити механізм реалізації цього права шляхом прийняття відповідного спеціального Закону та підзаконних нормативно-правових актів щодо легалізації вогнепальної зброї в патріотів України та вилучення її в осіб, щодо яких є перевірена інформація про участь в антиукраїнських діях.

10. Виявлено, що адміністративно-правовий статус суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють забезпечення обігу та застосування зброї, – це сукупність передбачених законодавством обов'язків, прав і адміністративної відповідальності уповноважених на те органів і посадових осіб публічної адміністрації (насамперед Національної поліції) щодо належного забезпечення обігу зброї та, як крайній засіб для попередження замаху на життя і здоров'я людей, – щодо безпосереднього застосування зброї, а також діяльність таких суб'єктів, яка базується на певних обов'язкових адміністративних принципах, формах адміністративної діяльності, а саме чітких адміністративних засобах, з метою недопущення скоєння правопорушень зі зброєю, захисту прав людини на життя і здоров'я, забезпечення права на самооборону та громадського порядку і безпеки.

11. Виявлено, що Національна поліція України як провідний суб'єкт публічної адміністрації у сфері обігу та застосування зброї – це центральний орган виконавчої влади, який має подвійний адміністративно-правовий статус: з одного боку, поліцейські мають право на зберігання, носіння та застосування вогнепальної зброї,

з другого – поліція є основним суб'єктом публічної адміністрації, що здійснює адміністративно-режимні дії щодо інших осіб, які мають бажання чи вже володіють зброєю як на законних, так і протизаконних підставах; щодо перших посадові особи здійснюють контрольні-режимні заходи профілактичної та попереджувальної дії, щодо других – адміністративні дії з виявлення та вилучення зброї з незаконного обігу і притягнення осіб, які нею володіють чи допустили її втрату, до кримінальної відповідальності.

12. Зроблено висновок, що Збройні сили України – це головний суб'єкт публічної адміністрації, який є гарантом безпеки України від зовнішнього агресора, здійснює оборону країни за допомогою різноманітної зброї відповідно до норм вітчизняного законодавства та норм гуманітарного права. Підкреслено, що підрозділи, керівний склад і військовослужбовці Збройних Сил України володіють найбільшим арсеналом зброї, мають законодавчо прописану спеціальну нормативну базу щодо закупівлі, зберігання, експлуатації та застосування її в умовах мирного, військового стану та в умовах проведення АТО.

13. Доведено, що механізм адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї – це комплексна правова категорія адміністративного права, яка складається з адміністративно-правових засад, принципів адміністративної діяльності публічної адміністрації, норм адміністративного права й адміністративно-правових відносин та інструментів адміністративного права, форм і засобів адміністративної діяльності, адміністративних процедур та адміністративно-правового режиму обігу зброї. За їх допомогою суб'єкти адміністративного права мають можливість легітимно володіти, користуватися та, в окремих випадках, застосовувати зброю, використовуючи її для самооборони, захисту Вітчизни, задоволення своїх естетичних і спортивних потреб, забезпечення публічного інтересу держави й суспільства в цілому.

14. Зроблено висновок, що форми адміністративної діяльності публічної адміністрації у сфері забезпечення обігу та застосування зброї в Україні – це зовнішньо виражена діяльність суб'єктів публічного адміністрування, передусім шляхом видання адміністративних актів нормативного й індивідуального характеру, яка здійснюється в межах компетенції та спрямована на гарантування прав громадян на самооборону, обов'язку здійснювати захист Вітчизни за допомогою зброї, недопущення використання зброї з протиправною метою.

15. Виявлено, що методи адміністративної діяльності публічної адміністрації у сфері забезпечення обігу та застосування зброї в Україні – це система способів і прийомів, за допомогою яких здійснюється цілеспрямований вплив на поведінку учасників адміністративних відносин у сфері обігу та застосування зброї на основі адміністративних норм і закріпленої в них за суб'єктами владних повноважень компетенції, що здійснюється у встановлених межах і у відповідній формі та спрямована на гарантування прав, свобод і законних інтересів суб'єктів цих

відносин. До основних методів адміністративної діяльності публічної адміністрації в аналізованій сфері належать класичні методи адміністративного права – заохочення, переконання й примусу – та спеціальні засоби адміністративного права щодо застосування вогнепальної зброї, що передбачені законами України для працівників правоохоронних органів і при здійсненні самооборони невідомими особами.

16. Зроблено висновок, що застосування зброї працівниками правоохоронних органів, військовослужбовцями збройних сил і невідомими особами – це крайній захід адміністративного примусу, який є легітимним лише в разі чіткого дотримання відповідного законодавства, коли іншими засобами забезпечити право людей на життя і здоров'я чи зберегти територіальну цілісність України неможливо; у всіх випадках, коли є така можливість, особа, яка застосовує зброю, має попередити про це та здійснити попереджувальний постріл.

17. З'ясовано, що адміністративно-правовий режим у сфері обігу зброї – це звужений нормами адміністративного права коридор дозволеної для власників (користувачів) зброї поведінки, який базується на імперативному методі правового регулювання, на адміністративному інструментарії забезпечення публічною адміністрацією процесу придбання, зберігання, носіння, реалізації та знищення зброї з метою недопущення її потрапляння до сторонніх осіб або/та використання її з протиправною метою, який реалізуються шляхом видання дозволів, проведення ліцензування, реєстрації, контролю, нагляду та обліку зброї з можливістю застосування до порушників режимних правил адміністративних санкцій, незалежно від того, чи були реально порушені права громадян або завдано іншої шкоди фізичним чи юридичним особам.

18. Виявлено, що адміністративно-правове забезпечення обігу зброї має глобальний характер, оскільки знайшло своє міжнародно-правове врегулювання на рівні ООН та ЄС, відповідно до яких у більшості країн світу юридична легалізація зброї для захисту свого життя і права власності є буденним явищем (концепція самозахисту), проте, враховуючи вітчизняні реалії, коли значна частина суспільства та представників публічної влади не готові до законодавчого закріплення такого стану речей, в Україні варто зберегти дозвільну систему обігу (концепція безпеки), затвердивши її на законодавчому рівні.

19. Доведено, що адміністративно-правове забезпечення обігу та застосування зброї в умовах проведення АТО на території України потребує вдосконалення. Президент України, виходячи з гуманної мети недопущення обмеження прав і свобод громадян в умовах воєнного стану, слушно вирішив здійснити відсіч російсько-терористичній агресії в умовах мирного стану. За таких умов на переважній території України (90%) надзвичайний стан не вводиться. У зоні АТО використовується багато різноманітної зброї, що перебуває в руках наших вояків і терористів та поширюється на мирну територію, де за її допомогою здійснюються злочини чи внаслідок порушення правил користування гинуть і калічаються

громадяни. Це питання вимагає комплексного вирішення шляхом легалізації (добровільного здавання зброї працівникам правоохоронних органів) з одночасною амністією осіб, які вивезли зброю із зони АТО, з посиленням дієвості адміністративної діяльності правоохоронних органів у цій сфері, більш чітким та ефективним урегулюванням питань обігу вогнепальної зброї на законодавчому рівні.

20. Запропоновано зміни й доповнення до адміністративних актів і проектів законів України стосовно обігу та застосування зброї через імплементацію Директиви Ради Європейського Союзу від 18 червня 1991 р. «Про контроль над придбанням і зберіганням зброї», у результаті чого було уточнено понятійний апарат (зброя, вогнепальна зброя), здійснено класифікацію зброї за критерієм рівня енергії вражаючої дії (зброя-смерть, зброя-травма, психологічна зброя) та за джерелом приведення в дію, удосконалено організаційно-правові засади обліку зброї шляхом створення Єдиного реєстру зброї смертельної дії, розроблення системи характеристик для засобів необхідної оборони з робочим елементом колючо-ріжучої дії та інших засобів нелетальної дії, правового врегулювання можливості викупу державою зброї, розширення переліку місць, які обов'язково обладнуються металошукачами та на яких використовуються кінологи з собаками, навченими виявляти вибухівку.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії

1. Діденко С. В. Адміністративно-правове забезпечення обігу і застосування зброї в Україні. Теорія і практики : монографія / Діденко С. В. – Херсон, 2016. – 412 с.

2. Діденко С. В. Правові та організаційно-тактичні основи попередження і розкриття злочинів, пов'язаних із застосуванням вибухових речовин чи бойових припасів : монографія / Діденко С. В. – Херсон: Видавець Чуєв С. М., 2008. – 188 с.

Статті у фахових вітчизняних виданнях

3. Діденко С. В. Організаційно правові основи діяльності оперативних підрозділів ОВС щодо попередження та розкриття злочинів, пов'язаних із застосуванням вибухових речовин чи бойових припасів / Діденко С. В. // Митна справа. Науково-аналітичний журнал. – Львів, 2009. – №5. – С. 9-12.

4. Діденко С. В. Кримінально-правові ознаки легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом / Діденко С. В. // Вісник Запорізького юридичного інституту ДДУВС. – 2009. – №1. – С.32-39.

5. Діденко С. В. Особливості вчинення умисних вбивств організованими злочинними групами / Діденко С. В. // Вісник Запорізького юридичного інституту ДДУВС. – 2009. – №2. – С. 135-141.

6. Діденко С. В. Кримінально-правові ознаки організованої групи / Діденко С. В. // Митна справа. Науково-аналітичний журнал. – Львів, 2009. – №5. – С. 16-20.

7. Діденко С. В. Особливості вчинення умисних убивств організованими групами / Діденко С. В. // Вісник Запорізького юридичного інституту. – 2009. – С.135-141.

8. Діденко С. В. Актуальні проблеми протидії злочинам проти життя і здоров'я особи / Діденко С. В. // Митна справа. Науково-аналітичний журнал. – Львів, 2009. – №6. – С. 3-7.

9. Діденко С. В. Проблеми відповідальності за злочин, передбачений ст.255 КК України «Створення злочинної організації» / Діденко С. В. // Юридичний вісник Причорномор'я. – 2011. – №1/1. – С. 74-85.

10. Діденко С. В. Застосування зброї працівниками правоохоронних органів як крайній захід адміністративного примусу / Діденко С. В. // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». – 2013. Спеціальний випуск. – Том 3. – С. 84–89.

11. Діденко С. В. Нормативне регулювання адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні / Діденко С. В. // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». – 2014. – Випуск 5-2. – Том 4. – С. 113-117.

12. Діденко С. В. Адміністративно-правовий режим обігу та застосування зброї в Україні / Діденко С. В. // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». – 2015. – Випуск 3-2. – Том 4. – С.132-136.

13. Діденко С. В. Адміністративно-правовий статус суб'єктів публічної адміністрації які здійснюють адміністративно-правове забезпечення обігу та застосування зброї в Україні / Діденко С. В. // Прикарпатський юридичний вісник. – 2015. – №3. – С. 75-80.

14. Діденко С. В. Поняття та елементи механізму адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні / Діденко С. В. // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». – 2015. – Том 16. – С. 98-103.

15. Діденко С. В. Удосконалення адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні / Діденко С. В. // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». – 2015. – Випуск 6-2. – Том 1. – С. 113-117.

16. Діденко С. В. Зміст адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні / Діденко С. В. // Науковий вісник публічного та приватного права. – 2016. – №1. – С. 44–49.

17. Діденко С. В. Форми адміністративної діяльності публічної адміністрації у сфері забезпечення обігу та застосування зброї в Україні / Діденко С. В. // Науковий

вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». – 2016. – Випуск 38. – Том 2. – С. 47-50.

18. Діденко С. В. Методи адміністративної діяльності публічної адміністрації у сфері забезпечення обігу та застосування зброї в Україні / Діденко С. В. // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». – 2016. – Випуск 20. – С. 67-71.

19. Діденко С. В. Правові аспекти поняття та класифікації зброї в Україні / Діденко С. В. // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». – 2016. – Випуск 3. – Том 2. – С. 71-75.

20. Діденко С. В. Адміністративно-правовий статусу національної поліції у сфері забезпечення обігу та застосування зброї в Україні / Діденко С. В. // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. – 2016. – №3. – С. 55-61.

21. Діденко С. В. Громадяни як суб'єкти обігу та застосування зброї в Україні / Діденко С. В. // Науковий вісник публічного та приватного права. – 2016. – №3. – С. 28-34.

22. Діденко С. В. Деякі адміністративні процедури в сфері забезпечення обігу та застосування зброї в Україні / Діденко С. В. // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». – 2015. – Випуск 32-2. – Том 1. – С. 66-70.

23. Діденко С. В. Дозвільна система в сфері обігу та застосування зброї в Україні / Діденко С. В. // Науковий вісник публічного та приватного права. – 2016. – № 2. – С. 55-60.

Статті у зарубіжних виданнях

24. Диденко С. В. Международный опыт административно-правового обеспечения обращения и применение оружия / Диденко С. В. // Право и Закон (Киргизстан). – 2014. – №1. – С. 217-225.

25. Didenko S., Administrative and legal aspects of determining knives as a cold-civil weapons in Ukraine / S. Didenko // Visegrad journal on human rights (Словаччина). 2015. № 5. P. 34-38.

26. Диденко С. В. Принципы административно-правового обеспечения в сфере обращения и применение оружия в Украине / Диденко С. В. // Право и Политика (Киргизстан). – 2015. – №4. – С. 34-39.

27. Didenko S. Administrative and legal status of the armed forces of Ukraine in support of circulation and weapons (Адміністративно-правовий статус збройних сил України у сфері забезпечення обігу та застосування зброї). Visegrad journal on human rights (Словаччина). 2015. № 6. P. 56-60.

28. Didenko S. Administrative framework circulation and use of weapons against terrorism operations in Ukraine (Адміністративно-правове забезпечення обігу та застосування зброї під час проведення антитерористичної операції в Україні). Visegrad journal on human rights (Словаччина). 2016. № 2/2. P. 66-72.

29. Діденко С.В. Предмет та межі адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні / Діденко С. В. // National Law Journal. Theory and Practice (Молдова). – 2016. – № 2/2. – Р. 64-67

Тези доповідей на науково-практичних конференціях

30. Діденко С. В. Інститут роз'яснення прав підозрюваному та обвинуваченому потребує реформування / Діденко С. В. // Матеріали міжнародної інтернет-конференції «Досудове слідство: організаційні, кримінально-процесуальні та криміналістичні проблеми» Упорядник кандидат юридичних наук, доцент Михайлов М. А. – Сімферополь: ДОЛЯ, 2004. – С. 270-273.

31. Діденко С. В. Обмеження права на свободу зібрання як засіб попередження масових заворушень: міжнародний досвід вирішення питань / Діденко С. В. // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Управлінські, правові та психологічні аспекти запобігання масовим правопорушенням громадського порядку та проявам тероризму». – Київ : Академія управління МВС України. – 2008. – С. 134-137.

32. Діденко С. В. Управленческое решение менеджера в системе образования / Діденко С. В. // Международная научно-методическая конференция «Управление качеством образования: опыт, проблемы, перспективы». – Минск: Акад. МВД Респ. Беларусь, 2009. – С. 36-38.

33. Діденко С. В. Складові професійної культури майбутніх працівників ОВС / Діденко С. В. // Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Проблеми запобігання правопорушенням у молодіжному середовищі». – Херсон: Вид. Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2009. – С. 5-9.

34. Діденко С. В. Примушування давати показання: проблеми нормативного визначення в законодавстві України та країн СНД / Діденко С. В. // Теорія і практика сучасного права. Збірник матеріалів конференції. – Херсон: Вид. Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2010. – С. 120-123.

Навчальні та методичні посібники

35. Діденко С. В. Організаційні основи діяльності ОВС з попередження і розкриття злочинів, пов'язаних із застосуванням вибухових речовин чи бойових припасів : навчальний посібник / Діденко С. В. Антонов К. В., Філіпенко Н. Є. – Херсон: ХЮІ ХНУВС, 2008. – 92 с.

36. Галуцько В.В. Адміністративне право України : у 2 т.: навчальний посібник / Галуцько В.В., Пихтін М. П., Діденко С. В. та ін. – Херсон: ПАТ Херсонська міська друкарня, 2011. Т. 1 Загальне адміністративне право 320 с.

37. Діденко С. В. Організаційно-правові і тактичні основи попередження та розкриття злочинів, пов'язаних із застосуванням вибухових речовин чи бойових припасів : методичні рекомендації / Діденко С. В. – Херсон: ХЮІ ХНУВС, 2007. – 48 с.

АНОТАЦІЯ

Діденко С. В. Адміністративно-правове забезпечення обігу та застосування зброї в Україні. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», Київ, 2016.

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення й нове вирішення наукової проблеми адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні. Розкрито зміст і сутність адміністративно-правового забезпечення обігу та застосування зброї в Україні, що характеризуються адміністративними засадами й інструментарієм взаємозв'язку між собою для забезпечення прав, свобод і законних інтересів у цій сфері.

Сформовано поняття, виявлено принципи, розкрито нормативно-правове забезпечення адміністративно-правового режиму обігу й застосування зброї. Здійснено класифікацію зброї за енергією вражаючої дії.

Доведено, що громадяни України є центральними суб'єктами обігу й застосування зброї в Україні, оскільки придбання, носіння, володіння та застосування ними зброї є безпосередньою реалізацією гарантованого державою конституційного права особи передусім на самооборону та обов'язку щодо захисту Вітчизни. Сформовано адміністративно-правовий статус суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють забезпечення обігу та застосування зброї. З'ясовано зміст адміністративно-правового режиму у сфері обігу зброї як звужений нормами адміністративного права коридор дозволеної для власників (користувачів) зброї поведінки. Розкрито проблему й напрямки посилення дієвості адміністративної діяльності правоохоронних органів у протидії незаконному розповсюдженню зброї із зони АТО.

Запропоновано численні зміни й доповнення до чинних актів і проектів законів України стосовно обігу та застосування зброї, насамперед через імплементацію Директиви Ради Європейського Союзу від 18 червня 1991 р. «Про контроль над придбанням і зберіганням зброї».

Ключові слова: адміністративний інструментарій, адміністративний режим, безпека людини, застосування, захист Вітчизни, зброя, обіг, самозахист, суб'єкти публічної адміністрації.

АННОТАЦИЯ

Диденко С. В. Административно-правовое обеспечение обращения и применения оружия в Украине.

Диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Открытый международный университет развития человека «Украина», Киев, 2016.

В диссертации осуществлено теоретическое обобщение и новое решение научной проблемы административно-правового обеспечения обращения и применения оружия в Украине, что воплотилось в разработке соответствующей новой теории с целью обеспечения права граждан на самозащиту, обязанности осуществлять защиту Отчизны, поддержания работниками правоохранительных органов правопорядка в крайних случаях, обеспечения эстетических, культурных и спортивных интересов физических и юридических лиц в этой сфере, в процессе осуществления правотворчества, правоприменительной и правоохранительной деятельности субъектами властных полномочий.

Доказано, что содержание и сущность административно-правового обеспечения обращения и применения оружия в Украине характеризуются административными принципами и инструментарием реализации административно-правовых отношений в этой сфере, которые находятся в неразрывной взаимосвязи между собой для обеспечения прав, свобод и законных интересов в этой сфере.

Выявлено, что в рамках исследования административно-правового обеспечения обращения и применения оружия в Украине существуют две основные философские и правовые методологические концептуальные идеи, на которых базируется обращение и применение огнестрельного оружия: первая – концепция приоритета безопасности общества; вторая – концепция приоритета прав человека на самозащиту с помощью оружия. В Украине за основу взята концепция приоритета безопасности общества.

Сформировано понятие административно-правового обеспечения обращения и применения оружия в Украине как методологической основы и административного инструментария деятельности публичной администрации по обеспечению гражданам материального права на владение оружием, юридического права на самозащиту, военнослужащим и специальным правоохранительным органам – правовых оснований для пользования и применения оружия в целях защиты прав и свобод граждан и защиты Отечества от вражеской агрессии, создания надежных условий для недопущения попадания оружия к преступникам, лицам, не имеющим навыков его использования, обеспечение публичного интереса государства в этой сфере, охраны государственной границы, особо важных объектов и обезвреживания террористов.

Сформированы принципы в сфере административно-правового обеспечения обращения и применения оружия – как основные исходные, объективно обусловленные принципы, на которых базируется деятельность субъектов публичного

администрирования по обеспечению обращения и применения оружия в целях обеспечения права граждан на самозащиту.

Раскрыто нормативно-правовое обеспечение административно-правового режима оборота и применения оружия как система нормативно-правовых актов, специальных, касающихся и опосредованных, устанавливающих основы и административный инструментарий средств реализации административно-правовых отношений относительно приобретения, владения, хранения, ношения и применения оружия и первичной медицинской помощи после применения оружия в случае нанесения ранений людям, в целом охраны и обеспечения права граждан на безопасную жизнь и самооборону.

Осуществлена классификация оружия по энергии поражающего действия на «оружие-смерть», «оружие-травму» и «психологическое оружие», сделан вывод о незначительной социальной опасности короткокалиберного холодного оружия.

Доказано, что граждане Украины являются центральными субъектами обращения и применения оружия в Украине, поскольку приобретение, ношение, владение и применение ими оружия является непосредственной реализацией гарантированного конституционного права человека прежде всего на самооборону и обязанности по защите Отечества.

Выявлено, что административно-правовой статус субъектов публичной администрации, которые осуществляют обеспечение обращения и применения оружия, – это совокупность предусмотренных законодательством обязанностей, прав и административной ответственности уполномоченных на то органов и должностных лиц публичной администрации (прежде всего Национальной полиции) по надлежащему обеспечению оборота оружия и, как крайнее средство для предупреждения покушения на жизнь и здоровье людей, – по непосредственному применению оружия, деятельность таких субъектов базируется на определенных обязательных административных принципах, формах административной деятельности, а именно четких административных средствах, с целью недопущения совершения правонарушений с оружием, защиты прав человека на жизнь и здоровье, обеспечение права на самооборону, общественного порядка и безопасности.

Доказано, что механизм административно-правового обеспечения обращения и применения оружия – это комплексная правовая категория административного права, состоящая из принципов и инструментов административного права, с помощью которых субъекты административного права имеют возможность легитимно владеть, пользоваться и, в исключительных случаях, применять оружие, использовать его для самообороны, защиты Отечества, удовлетворения своих эстетических и спортивных потребностей, обеспечения публичного интереса государства и общества в целом.

Выяснено содержание административно-правового режима в сфере оборота оружия как суженого нормами административного права «коридора» разрешенного для владельцев (пользователей) оружия поведения, основанного на императивном

методе правового регулирования, на административном инструментарии обеспечения публичной администрацией процесса приобретения, хранения, ношения, реализации и уничтожения оружия.

Предложены многочисленные изменения и дополнения в действующие акты и проекты законов Украины относительно обращения и применения оружия, в первую очередь имплементации Директивы Европейского Союза от 18 июня 1991 года «О контроле над приобретением и хранением оружия».

Ключевые слова: административный инструментарий, административный режим, безопасность человека, применение, защита Отечества, оружие, оборот, самозащита, субъекты публичной администрации.

SUMMARY

Dydenko S. Administrative and legal coverage of weapons circulation and usage in Ukraine. - *The manuscript.*

The doctoral dissertation for the scientific degree of Doctor of Law after speciality 12.00.07 - Administrative Law and Process; Finance Law; Information Law. – The Open International University of Human Development "Ukraine", Kyiv, 2016.

The dissertation presents a theoretical generalization and new solution of scientific problems of administrative and legal coverage on weapons circulation and usage in Ukraine. There made a disclosure on the content and nature of administrative and legal coverage of circulation and usage of weapons in Ukraine, which is characterized by administrative principles and tools of the relationship between them to ensure the rights, liberties and legitimate interests in this area.

There the concept formed and principles revealed, disclosed regulatory and administrative regime of coverage on circulation and usage of weapons. The weapon classification according to the energy of destructiveness is realised.

Herein proved, that the citizens of Ukraine are central subjects of circulation and usage of weapons in Ukraine, seeing that the acquisition, possession, bearing and use of their weapons are the direct realization of the state constitutional rights of the individual to self-defence and being the duty to defend the Homeland. In the result of dissertation investigation, there formed administrative and legal status of public administration subjects, engaged in providing of weapons treatment and usage. The content of administrative and legal regime in the sphere of weapon circulation was found as normative leeway, restricted by the administrative law and is allowed for owners (users) of weapon. The problem and directions of increasing the effectiveness of administrative enforcement of law bodies in order to prevent the illicit trafficking of weapons from the ATO Zone are developed.

Hereafter numerous amendments to existing Acts and Draft Laws of Ukraine on circulation and usage of weapons are proposed, primarily due to the implementation of the European Council Directive on June 18, 1991, "On the control of acquisition and storage of weapons".

Keywords: administrative tools, administrative regime, human security, usage, Homeland defence, weapons, circulation, self-defence, subjects of public administration.